

T.B.M.M.**TUTANAK DERGİSİ****114 üncü Birleşim****13 Haziran 2006 Salı**

- Kurumlar Vergisi Kanunu Tasarısı ve Bursa Milletvekili Mehmet Küçükaşık ve 47 Milletvekilinin; Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/1170, 2/719) (S. Sayısı: 1192) (*)

BAŞKAN – Komisyon?.. Burada.

Hükümet?.. Burada.

Komisyon raporu 1192 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Trabzon Milletvekili Akif Hamzaçebi...

Sayın Hamzaçebi, buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kurumlar Vergisi Kanunu Tasarısı hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz aldım. Sözlerime başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Görüşeceğimiz bu tasarı, 1950 yılından bu yana uygulanmaya gelmekte olan ve halen yürürlükte olan 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununu kaldırarak, yerine yeni bir kanunun, yeni bir düzenlemenin yürürlüğe girmesini öngörmektedir.

1950 yılından bu yana uygulanmaya gelmekte olan Kurumlar Vergisi Kanunu, ta 1950’li yıllarda, onun başlangıcında “vergi reformu” adı altında kabul edilen bir paketin içindeki kanunlardan birisiydi. 1950 yılına kadar Türkiye’de uygulanmakta olan, uygulanmış olan Kazanç Vergisi Kanunu o zaman vergi reformu çerçevesinde yapılan düzenlemeler çerçevesinde yürürlükten kaldırılmış, yerine 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu kabul edilmiş ve yine o paketin içerisinde bir de usul kanunu olmak üzere bir Vergi Usul Kanunu -ki, 5432 sayılıydı- kabul edilmiş ve Türk vergi sisteminde önemli bir reformun temeli olan kanunlar olmuştur bu düzenlemeler.

1950’li yıllardan bu yana uygulanan Kurumlar Vergisi Kanunu o günden bugüne kadar birçok kez değişikliğe uğramış ve bu değişiklikler nedeniyle de uygulayıcılar açısından kanunu takip etmek bir hayli güçleşmiştir. Görüşeceğimiz bu tasarının temel hareket noktası budur. Birçok değişiklik nedeniyle yürürlükte olan Kurumlar Vergisi Kanunu, hem idare yönünden hem de mükellefler yönünden takibi bir hayli zor olan kanun haline dönmüştür. Bu nedenle birçok değişikliği bir araya getirerek yeni ve daha basit bir kanunu hazırlamak, tasarının esas hareket noktası olmuştur. Bu yapılırken, tasarıda en önemli değişiklik olarak Kurumlar Vergisi oranı yüzde 30’dan 20’ye indirilmiş ve bunun yanında, sorunlu olan bazı müesseselerin yerine daha uygulanabilir bazı düzenlemeler getirilmiştir. Örneğin örtülü sermaye uygulaması bugüne kadar çok başarıyla uygulanabilmiş değildir, idareyle mükellefler arasında sürekli sorun yaratmıştır, onun yerine daha uygulanabilir bir sistemin getirilmesi öngörülmektedir.

Yine bu çerçevede, özellikle çokuluslu şirketlerin vergiden kaçınmalarını, daha az vergi ödemelerini önlemeye yönelik yürürlükteki yasadaki hükümlerin yetersizliği karşısında, “transfer fiyatlandırması” adı altında birçok OECD ülkesinde uygulanmakta olan bir düzenleme de bu tasarıyla Türk vergi sistemine dahil edilmiş olacaktır.

Madde sayısı azaltılmıştır; ancak, madde sayısının azaltılmasına paralel olarak birçok hükmün ortadan kaldırılması söz konusu değildir. Var olan birçok hüküm, bir araya getirilerek tek bir maddede toplanmak suretiyle daha çok madde sayısının azaltılmasına gidilmiştir. Yoksa tasarının 38 adet olan madde sayısının aslında şekil olarak çok büyük bir azaltma içinde olduğu düşünülmemelidir. Sayısal olarak öyledir; ama, içerik olarak öyle değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tasarının en önemli özelliğinin Kurumlar Vergisindeki oran indirimi olduğunu ifade etmiştim. Bu nedenle tasarımı değerlendirirken, özellikle bu oran indirimi konusu üzerinde çok dikkatle durulması gerektiği kanaatindeyim. Türkiye, Kurumlar Vergisi oranını yüzde 30’dan yüzde 20’ye indiren sürece nasıl gelmiştir; uluslararası gelişmeleri de dikkate alarak bu konu üzerinde özellikle durmak istiyorum.

Her şeyden önce şunu ifade edeyim ki, bu tasarının Avrupa Birliğine uyumla bir ilgisi yoktur. Burada, bu tasarının temel yasa olarak görüşülmesi yönünde görüşlerini açıklayan İktidar Partisi Grup Başkanvekilinin iddia ettiği gibi, bu tasarının Avrupa Birliğine uyumla hiçbir ilgisi yoktur. Çünkü, Avrupa Birliğinin, dolaysız vergilerde; yani, gelir ve kurumlar vergisi gibi vergilerde uyum araması söz konusu değildir. Avrupa Birliği, dolaylı vergilerde; yani, özel tüketim vergisi, katma değer vergisi gibi vergilerde uyum aramaktadır; henüz Avrupa Birliği, dolaysız vergilerde uyum arayacak bir noktaya gelmiş değildir. Çünkü, Avrupa Birliğinin her açıdan uyumlaştırılmış bir vergi politikası yoktur. Avrupa Birliğinin başlangıç noktası, çıkış noktası, malların, sermayenin ve hizmetin serbestçe hareket etmesi olduğu için, öncelikle bunların serbest hareketine engel olan dolaylı vergilerdeki uyumun sağlanması birinci hedef olmuştur ve dolaysız vergiler bunun arkasından ne yazık ki, gelememiştir.

Avrupa Birliğinde uyum çok yavaş yürümüştür; vergi politikasındaki uyum çok yavaş yürümüştür ve halen de yeterli hızı kazandığını söylemek mümkün değildir. Neden yavaş yürümektedir; çünkü, birincisi, üye devletlerin vergi sistemleri arasında çok önemli farklılıklar vardır, bu farklılıklara sahip vergi sistemlerini aynı noktaya, aynı temele getirmek, paralel düzenlemeleri yapmalarını sağlamak çoğu kez mümkün değildir.

Yine, ikinci zorluk, vergi politikaları, doğrudan, hükümetlerin hükümlerle haklarıyla ilgilidir, ulus devletinin politika belirlediği en önemli alandır. Böylesi bir alanda ulusal devletler tabii, ki, politika belirleme yetkilerini bırakmak istememektedirler. Bu, sadece Türkiye için değil, bütün Avrupa Birliği ülkeleri ve bütün dünya ülkeleri için söz konusudur. Bütün bunlar, vergilendirme konusunda Avrupa Birliğinin uyum çalışmalarının yavaş yürüdüğünü göstermektedir. Yine de, dolaylı vergiler alanında çok önemli bir aşamanın kat edildiğini; ancak, bu önemli aşamanın, maalesef, dolaysız vergilerde olmadığını ve Avrupa Birliğinin halen dolaysız vergilerde uyumu düzenleyen bir direktifi olmadığını belirtmeliyim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devletler, vergi politikalarını şüphesiz kendileri belirlemek isterler; Avrupa Birliği ve benzeri uluslararası organizasyonların bu konulara müdahale etmesini en az isterler. Bu, çok önemlidir; ancak, devletlerin vergi politikalarını

belirleme, vergi politikalarını düzenleme konusundaki arzuları her zaman için sınırsız değildir; bunun, yaşadığımız dünya içerisinde, yaşadığımız süreç içerisinde birtakım doğal sınırları vardır. Bu sınırlardan birincisi küreselleşme dediğimiz olgudur. Küreselleşme, bütün ülkeleri etkileyen bir süreç demektir. Küreselleşme, sermayenin serbestçe dolaşması, ticaretin önündeki engellerin giderek kalkması, dünyanın giderek tek bir pazar haline dönüşmesi demektir. Böyle bir süreçte doğal olarak ulus devletlerin vergi politika belirleme yetkileri, hükümler alanına dayanarak düzenledikleri, oluşturdukları politikaların birtakım sınırları olmaktadır. Bu sınırlar nedir; diğer ülkelerle girmiş olunan rekabettir. Diğer ülkelerle girilen rekabet nedeniyle ülkeler, istediği gibi vergi oranı belirleyemiyorlar. İşte, görüştüğümüz Kurumlar Vergisi Kanunu Tasarısındaki halen var olan yüzde 30'luk oranın yüzde 20'ye inmesinin temel nedeni budur. Türkiye'nin de içinde bulunduğu vergi rekabeti nedeniyle, Türkiye, gelir vergilerinden başlamak suretiyle kâr payı üzerindeki vergileri ve buna paralel olarak Kurumlar Vergisini, bunun oranlarını indirme süreciyle karşı karşıya kalmıştır; bu süreç 90'lı yıllardan bu yana işlemektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sermaye hareketlerinin serbestleşmesi, ülkeleri, daha uygun bir yatırım ortamı yaratmak ve daha uygun bir yatırım ortamı yaratarak, sermayeyi kendilerine çekme yönlü politikaların içerisine itmiştir. İşte, biraz önce sözünü ettiğim vergi rekabeti bu politikanın sonucudur. Vergi rekabeti çerçevesinde, artık ülkeler, münhasıran hükümler haklarına veya sadece ve sadece kamu maliyesinin, kamu finansmanının ihtiyaçlarına göre değil, uluslararası gelişmeleri de dikkate alarak hareket etmek zorunda kalmaktadırlar.

Ulus üstü organizasyonlar dediğimiz ve ilk başta akla gelen Avrupa Birliği tipi organizasyonlar, bir yandan belki küreselleşmenin araçları gibi görülmekle birlikte, öte yandan küreselleşmeye karşı ülkeleri koruyabilecek, küreselleşmenin olumsuz sonuçlarına karşı ülkeleri koruyabilecek iyi bir organizasyon olabilir. Bugün Avrupa Birliğinin dolaylı vergilerde yürüttüğü uyum çalışmaları, eğer gerçekten dolaysız vergilerde de olabilseydi, örneğin ortak bir kurumlar vergisi matrahı, asgarî kurumlar vergisi oranı gibi konularda Avrupa Birliğinin direktifleri olabilseydi, belki ülkeler, her biri diğerinin kamu finansmanını çökertecek, onu zora düşürecek, kamu harcamalarını kısmak gibi zorunluluklarla karşı karşıya bırakabilecek vergi oranı indirimiyle, vergi rekabetiyle karşı karşıya kalmazlardı. Bugün Avrupa Birliğinin ortak kurumlar vergisi matrahı, kurumlar vergisi kapsamı ve belki buna oran da ilave edilebilir, bu konuda bir çalışması vardır; ancak, bunun, henüz uyum seviyesine, uyum düzeyine geldiğini söylemek mümkün değildir.

Bu çerçevede, Avrupa Birliğine üye ülkeleri ve OECD ülkelerini değerlendirdiğimizde, kurumlar vergisi oranı ve kâr payı vergilemesi konusunda şu eğilimleri görüyoruz: Oran indirimi 90'lı yıllardan bu yana var, 80'li yılların sonunda başlamış, 90'lı yıllarda önem kazanmış, 2000'li yıllardan itibaren giderek çok daha radikal biçimde kendisini hissettirmiştir.

Ancak, oran indiren Avrupa Birliği ülkelerine ve OECD ülkelerine baktığımızda şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır: Bu ülkeler oranlarını indiriyor; ancak, bu ülkelerin kurumlar vergisi hasılatına baktığımızda veya kâr payı üzerinden alınan vergilerin hasılatına baktığımızda, bunların reel düzeyinde 2000 yılına kadar hiçbir azalma olmadığını görüyoruz.

Örnek vermek istiyorum size, gelir ve kârlar üzerinden alınan vergilerde 90'lı yıllardan bu yana birkaç rakamı sizlerin dikkatinize sunmak istiyorum: OECD'nin 90'lı yıllarda gelir ve kârlar üzerinden alınan vergilerin gayri safî yurtiçi hasılaya ortalaması yüzde 13,3'tür. Bu rakam, 2000 yılında 13,6'ya çıkmıştır. Bir azalma söz konusu değildir. Aynı oran, 15 Avrupa Birliği üyesi ülke için 90 yılında 13,8 iken, 2000 yılında 14,8'e çıkmıştır. Bu sürecin vergi oranlarında indirim olan süreç olduğunu unutmayalım değerli arkadaşlar. Bakın, oran indirime rağmen toplam hasılatta, vergi hasılatında bir azalış değil artış olmuştur. 2000 sonrası ancak bir azalış görüyoruz. 2003 yılında OECD'nin gelir ve kârlar üzerinden alınan vergiler toplamının gayri safî yurtiçi hasılaya oranı yüzde 12,6 olmuş. Bu bile 2000 yılına kadar olan oranların üzerinde, 2000 yılı hariç. Yine, 15 Avrupa Birliği üyesi ülke için bu oran yüzde 13,7'dir. Bu da 2000 yılı hariç, 2000 yılına kadar olan oranların üzerinde bir orandır.

Kurum gelirleri üzerinden alınan vergilere baktığımızda aynı süreci görüyoruz. Rakamlara çok fazla boğmak istemiyorum, ancak, burada da 90 ile 2000 yılları arasında vergilerin reel düzeyinde, vergi hasılatında bir artış olduğunu görüyoruz. 2000 sonrası meydana gelen azalışlar ise, halen 1990'lı yıllardaki azalışlara rağmen, 1990'lı yıllardaki hâsılatın üzerinde.

Bunları şunun için örnek veriyorum: Bu ülkeler, vergi oranlarını indirirken, özellikle kurumlar vergisi oranını indirirken, vergi tabanını genişleten birtakım düzenlemelere gitmişlerdir. Vergi tabanını genişletmek demek, vergiye tabi olmayan alanları vergiye tabi hale getirmektir. Bu ülkelerde, gelişmiş ülkelerde kayıtdışı biraz daha, Türkiye'ye kıyasla çok daha az boyutta olduğu için, önemli olmadığı için, onlar, vergi tabanını genişletmenin aracı olarak, sistemde yer alan istisna ve muafiyetleri kaldırmaya gitmişlerdir, bunu kullanmışlardır ve bu sayede, oran indirime rağmen, bu ülkelerde kurumlar vergisi hâsılatında bir düşüş olmamıştır.

Türkiye'ye bakıyoruz. Türkiye'ye baktığımızda, bu tasarıya baktığımızda, oran indirimini görüyoruz; ama, oran indirime paralel olarak vergi tabanını genişleten bir düzenlemeyi bu tasarıda görmek mümkün değildir. Bu oran indiriminin yaratacağı etki, vergi gelirlerindeki yaratacağı etki 3,2 milyar YTL düzeyindedir. Bunun bir bölümünün, kaldırılan yatırımın indirimi nedeniyle telafi edileceği düşünülebilir. Daha önce yatırım indirimini Gelir Vergisi Kanunu değişikliği sırasında görüştüğümüz için, burada ayrıca o konuya girmiyorum; ama, onu bir kenara bırakırsak, bu tasarıda, vergi tabanını genişletmeye yönelik, yani, sistemdeki istisna ve muafiyetleri kaldırmaya yönelik ciddi bir düzenleme görmüyoruz. Ne var burada? Bu düzenleme, tabanın genişletilmesine yönelik düzenleme olarak ele alınabilecek iki tane konu görüyoruz. Birincisi, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun, Karayolları Trafik Kanununa göre plaka satışından elde ettiği gelirlere yönelik Kurumlar Vergisi muafiyeti kaldırılmaktadır. Değerli arkadaşlar, birinci önlem budur, vergi tabanının genişletilmesine yönelik birinci önlem.

İkinci önlem de, tüketim ve taşımacılık kooperatiflerinin Kurumlar Vergisi muafiyetinin kaldırılmasıdır. Yani, siz, 3,2 milyar YTL'lik, 3,2 katrilyon liralık bir azalışı gerçekleştiren bir oran indirimi yapıyorsunuz. Bunun, varsayalım ki, yarısını yatırım indiriminden karşıladınız; ama, kalan yarısını, 1 milyar dolar diyelim, 1 milyar dolar düzeyindeki bir azalışın çaresi

olarak şoförler ve otomobilciler Federasyonunun vergi muafiyetini kaldırmak, tüketim ve taşımacılık kooperatiflerinin vergi muafiyetini kaldırmak olarak görüyorsunuz. Bunun çare olmadığı açıktır. Taban genişletme bu noktada önemli değerli arkadaşlar. Bu azalışın, eğer, önlemlerini siz almıyorsanız, bir başka şekilde önlem almıyorsanız, bütçeniz, bütçenin gelir tarafı, gelir bütçesi bu kadar açık verecektir demektir. Gelir tarafı bu kadar açık veren bir bütçenin dengesini kurmak için, bu sefer, harcamaları kısmakla karşı karşıya kalacaksınız. İşte, bugün, sağlık harcamalarını hükümet kısmak istiyor. Neden kısmak istiyor; çünkü, daha önce tekstilde bir KDV indirimi yaptı; tekstildeki KDV indirimi hedefe ulaşmadı. Nisan ve mayıs aylarına baktığımızda en büyük fiyat artışının giyim ve ayakkabıda olduğunu görüyoruz, Türkiye İstatistik Kurumunun rakamları böyle söylüyor. Şimdi, tekstildeki KDV indiriminin yarattığı vergi azalışını telafi etmek için sağlık harcamaları kısılmak zorunda kalınıyor. Değerli arkadaşlar, bunu doğru bulmuyorum. Bu hesap iyi yapılmalıydı. Bu azalışı, Kurumlar Vergisi oran indirimini, biz, Parti olarak olumlu buluyoruz, destekliyoruz ve bu tasarıya da bu yönüyle destek vermek istiyoruz; ancak, bu hesabı yapmayıp, buradaki vergi azalışını toplumun diğer kesimlerinin üzerine koyarsanız veya hiçbir hesap yapmazsanız “nasıl olsa ileride bir şekilde buna çözüm buluruz” dersiniz kamu maliyesinin dengelerini sarsarsınız ve bugün yaşadığımız çalkantıyı, ekonomide yaşadığımız çalkantıyı çok daha derinleştirirsiniz değerli arkadaşlar.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, esasen, bu tasarinın, biraz önce ifade ettiğim gibi, en önemli özelliğinin Kurumlar Vergisinde oran indirimi olması nedeniyle bu tasarıya destek vereceğimizi ifade etmiştik; ama, tabii ki, bu tasarı nedeniyle benimsemediğimiz birtakım düzenlemeler de var; kooperatiflerin vergi muafiyetinin kaldırılması, Türkiye Şoförler ve Otomobiller Federasyonunun plaka satış gelirlerine yönelik vergi muafiyetinin kaldırılması, kooperatiflerin bir üst kuruluşa üye olma şartının kaldırılması bütün bunları sizlerin dikkatine sunmak isterdim; ama, hükümetin temel yasa konusundaki yaklaşımının, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu tarafından benimsenmesi bizim bu görüşlerimizi daha detaylı olarak sizlere sunmamıza engel olmuştur. Bu yasayı, temel yasa olarak biz görüşmeseydik, nihayet konuşacağımız belki 4-5...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, lütfen konuşmanızı tamamlayın.

Buyurun, ek 1 dakikalık süre

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

Nihayet, 4-5 maddesi üzerinde bir konuşma yapacaktık. Bu konuşmayı bile muhalefet partisinden esirgemek, doğrusu, demokrasi anlayışına yakışmıyor, demokrasi kavramıyla uyuşmuyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tasarinın “Transfer Fiyatlandırma Yöntemi” adı altında yaptığı bir düzenlemesinin, prensip olarak olumlu olduğunu ifade etmiştim; ancak, bu olumlu düzenlemenin, birtakım zayıflıkları, birtakım zaafı vardır, bunun giderilmesi gerektiği kanaatindeyim. Transfer fiyatlandırması, çok uluslu şirketlerin bir ülkede kazandıkları kârın, çeşitli yollarla vergisiz olarak diğer ülkeye aktarılmasını önler, bunu önlemeye yönelik bir

düzenlemedir. Tabii ki, bu düzenleme, aynı şekilde, yurtiçindeki tam mükellef kurumlar için de geçerlidir.

Bu düzenleme yapılırken, transfer fiyatlandırma yöntemleri olarak OECD...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, lütfen, teşekkür cümlelerinizi alayım;çünkü, bugünkü uygulamamız bu şekilde devam edecek.

Buyurun.

MEHMETE AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Peki, son cümlemleri söyleyerek, bitiriyorum Sayın Başkan.

OECD'nin geleneksel işlem yöntemleri bu konuda benimsenmiş, bunlar üç tanedir; ancak, bunun dışında her paylaşım yöntemi vardır OECD'nin. Bunu, mükellefin tercihinin bırakmayı, bu konuda sistemli bir düzenleme yapılmamış olmasını bu düzenlemenin zaafı olarak görüyorum.

Sözlerimi burada bitiriyorum, hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Hamzaçebi.